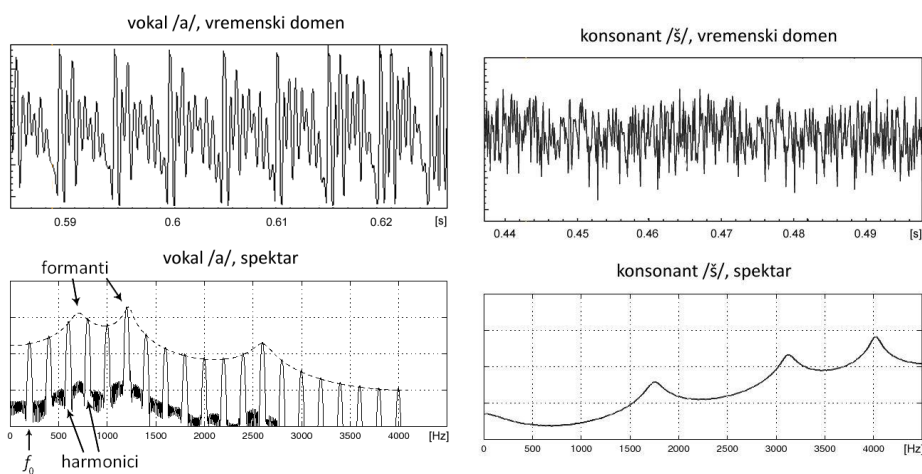

Glasovi

Glasovi ili foneme su najmanje jezičke jedinice, od kojih se stvaraju složenije jezičke celine – reči. Znakovi u pisanju kojima se obeležavaju glasovi nazivaju se slova ili grafeme. U srpskom jeziku ima 30 glasova. Svaki glas ima tačno po jedan znak (slovo) koje ga opisuje, što naš pravopis čini fonetskim.

Glasovi se mogu klasifikovati na razne načine. Osnovna podela se zasniva na tipu artikulacije i prema njoj sve glasove delimo na samoglasnike (vokale), suglasnike (konsonante) i glasnike (sonante). Samoglasnika ima ukupno pet (/a/, /e/, /i/, /o/, /u/), suglasnika 17 (/b/, /g/, /d/, /đ/, /ž/, /z/, /k/, /p/, /s/, /t/, /ć/, /f/, /h/, /c/, /č/, /dž/, /š/) i glasnika 8 (/v/, /m/, /n/, /nj/, /r/, /j/, /l/, /lj/). U literaturi iz oblasti fonetike sreće se i podela po kojoj su glasnici podgrupa suglasnika. Kao što ćemo kasnije videti, kada budemo govorili o akustičkim karakteristikama pojedinih grupa glasova, čini nam se da je navedena podela, na samoglasnike, suglasnike i glasnike, logična.

a) b)
Slika 3.30 – Vremenski oblik i spektar glasova: a) samoglasnika /a/ i
b) suglasnika /š/

Samoglasnici

Samoglasnici su nosioci sloga u reči. Pri izgovoru samoglasnika vazдушna struja slobodno prolazi, prethodno pokrenuvši zategnute glasne žice, pa se oni smatraju nelokalizovanim glasovima, jer se ne može odrediti mesto njihovog nastajanja pošto se stvaraju duž celog vokalnog trakta. Imaju linijski spektar, slika 3.30a, i boju karakterističnu za konkretan glas. Jasno se razlikuje kad isti glas izgovore različite osobe.

Specifičnosti u boji samoglasnika zavise od oblika i veličine šupljina vokalnog trakta. Mogu se pevati i zvuče kao tonovi. U njihovom spektru se javlja do 5 grupa istaknutih harmonika, slika 3.31a, koje nazivamo formantima i označavamo ih sa F_1 , F_2 , ... Prva tri nose osnovna obeležja samoglasnika, dok su prva dva dovoljna za njihovo prepoznavanje. Samoglasnici nose najveći deo akustičke energije, čak oko 95% ukupne akustičke energije govora.

Suglasnici

Pri formiranju suglasnika glasne žice su otvorene i zvuk nastaje negde dalje u glasovnom sistemu. Tu se stvara prepreka ili tesnac, vazдушna struja nema drugog prolaza već mora da ih savlada, usled čega se generiše šum. Suglasnici imaju kontinuiran spektar, slika 3.30b, kao i druge vrste šuma. Kod svakog suglasnika spektar je drugačiji što im je važna akustička osobina.